

професійно-мовленневою і відносити її до психологічно самостійної діяльності, мотивованої «зсередини себе».

До виконання цієї діяльності майбутніх психологів необхідно готуватися (як у теоретичному, так і в прикладному плані), увести такі навчальні дисципліни, як «Психолінгвістика», «Прикладна психолінгвістика», «Дискурсивна психолінгвістика», «Теорія мовленнєвого спілкування», «Психологія і психолінгвістика мовленнєвої комунікації» та інші, формувати мовленнєво-мовну і комунікативну компетенції, професійно-мовленнєві уміння і навички, які сьогодні не є змістом і кінцевим результатом психологічної освіти. Вони, на жаль, не передбачені й стандартами вищої (психологічної) освіти, незважаючи на те, що професія психолога належить до соціономічних професій, адже такі фахівці, які працюють у системі «людина-людина». Функціонування цієї системи ґрунтується на мовленнєвому, мовнодетер-

мінованому спілкуванні, професійно-мовленнєвій компетенції і діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вундт В.В. Душа человека и животных. Т. 1. Санкт-Петербург, 1868. 640 с.
2. Леонтьев А.А. Психология общения. 3-е изд. Москва: Смысл, 1999. 365 с.
3. Леонтьев А.А. Основы психолінгвістики. 3-е изд. Москва: Смысл; Санкт-Петербург: Лань, 2003. 287 с.
4. Тарасов Е.Ф. Ключевое общение: исследование в дополнительных моделях. Всероссийская науч. конферен. «Поверх барьеров: человек, текст, общение», посвященная 70-летию со дня рождения А.А. Леонтьева. Москва: Смысл, 2006. С. 29–32.
5. Тарасов Е.Ф. Проблемы теории речевого общения. Вопросы психолінгвістики, 2010, 2 (12), С. 20–27.
6. Тарасов Е.Ф. Онтологические предпосылки теории речевого общения. Вопросы психолінгвістики, 2017, 2(32), С. 160–168.
7. Weiss, A.P. (1925). linguistics and Psychology. Language. 1, P. 52–57.

УДК 37.015.31-053.5

МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТАРШОКЛАСНИКА

Калюжна Ю.І., к. психол. н.,
доцент кафедри психології

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Тесленко М.М., к. пед. н.,
доцент кафедри психології

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

У статті розглядається проблема цілеспрямованого розвитку мотиваційного складника творчої особистості у старшому шкільному віці. Аналізуються результати емпіричного дослідження особливостей спонукань до творчості учнівської молоді та окреслюються методичні засоби розвитку прагнення до реалізації творчого потенціалу старшокласників.

Ключові слова: *творча особистість, мотивація, активні методи навчання, творчість, творчий потенціал, мотивація досягнення.*

В статье рассматривается проблема целенаправленного развития мотивационной составной творческой личности в старшем школьном возрасте. Анализируются результаты эмпирического исследования особенностей побуждений к творчеству у молодежи и определяются методические средства развития стремления к реализации творческого потенциала старшеклассников.

Ключевые слова: *творческая личность, мотивация, активные методы обучения, творчество, творческий потенциал, мотивация достижения.*

Kaliuzhna Yu.I., Teslenko M.M. MOTIVATION ASPECT OF THE DEVELOPMENT OF A SENIOR HIGH SCHOOL STUDENT'S CREATIVE PERSONALITY

The given article concerns the problem of the purposive development of the motivation component of a senior high school student's creative personality. The results of the empiric study of the peculiarities of students' urge to create are analyzed. The methods and means to develop the senior students' motivation to realize their creativity are outlined.

Key words: *creative personality, motivation, active training methods, creative work, creativity, achievement motivation.*

Актуальність проблеми. Сучасні умови розвитку економіки та суспільства передбачають необхідність формування у сучасної шкільної молоді не лише сукупності знань, а й творчого потенціалу – передумови успішної самореалізації у подальшій професійній діяльності. Перед освітніми закладами сьогодні постає важливе завдання розвитку творчих можливостей учнівської молоді, виконання якого неможливе без суттєвого удосконалення навчального процесу. Це, у свою чергу, диктує необхідність урахування цілісної системи психологічних якостей школярів, яка склалася на певному віковому етапі розвитку і є основою для подальшого особистісного вдосконалення. Осередком такої системи є сукупність навчально-пізнавальних мотивів старшокласника, які можуть стати потужним чинником становлення творчого потенціалу особистості у подальшому. Тому проблема оптимізації процесу навчання школярів на основі значущих для них мотивів засвоєння нових знань, які б сприяли розвитку творчих можливостей, сьогодні є важливою та актуальною і вимагає різнопланових досліджень.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. Поняття творчого потенціалу нерозривно пов'язане зі змістом творчої діяльності особистості. У сучасних дослідженнях (роботи В.А. Роменця, Я.О. Пономарьова, В.О. Моляко, В.І. Андрєєва т. ін.) розглядаються як характерні показники, що відрізняють творчість від рутинної діяльності, так і складники творчого потенціалу особистості. Проте сьогодні частіше і глибше досліджується пізнавальний аспект цього психологічного утворення (особливості творчого мислення, уяви, сприймання), аніж мотиваційні характеристики, які надають такій діяльності особистісного сенсу та цілеспрямованості.

Саме тому проблема розвитку творчого потенціалу старшокласників у навчальному процесі вимагає ретельного дослідження у контексті цілісної системи потребово-мотиваційної сфери.

У процесі формування творчої особистості в умовах шкільного навчання та виховання виникають певні протиріччя. Серед них можна виділити декілька основних [2].

Перше протиріччя стосується двох протилежних тенденцій у діях педагога та творчою діяльністю учня на основі прагнення до самоуправління. Намагання педагога дати вказівки щодо правильних навчальних дій настановлюються на бажання учня уникати чи ігнорувати їх, а інколи і відверто опиратися таким впливам. У підлітковому та старшому шкільному віці такі реакції школярів

є зворотною стороною прагнення до самоствердження, самостійності у розв'язанні навчальних проблем на основі власного досвіду та пізнавальних потреб і можливостей.

Іншим важливим протиріччям є те, що навчальні завдання, які пропонуються школярам, мають індивідуальний характер. Але сучасне суспільство дедалі більше вимагає формування навичок колективної творчості. Таке протиріччя окреслює необхідність формування соціальних навичок творчої особистості, здатності до узгодження думок, взаємодопомоги, взаємоконтролю тощо. Тому особливої актуальності сьогодні набуває застосування комплексу прийомів та засобів викладання навчальних дисциплін, які активізують групову діяльність учнів та спрямовуються на організацію спільної пізнавальної діяльності молоді.

Третє протиріччя стосується ототожнення творчих здібностей у побутовому розумінні із знаннями, ерудованістю школяра. Тому акцент у навчанні робиться на формуванні знань школяра. Але ознаками творчості є креативність, інтуїція, поєднання розгорнутої мисленнєвої діяльності з творчою уявою. Виникає необхідність розроблення навчально-творчих завдань для школярів, спрямованих на розвиток не лише пізнавальної, а й творчої активності.

Ці протиріччя вимагають комплексного подолання. Проте цей процес у кожному випадку передбачає формування певної мотивації діяльності школярів у поєднанні спонукань учня до засвоєння знань та прагнення до творчого самовираження. В умовах сучасної школи це реалізується у вигляді поєднання особливої професійної діяльності вчителя та спеціально організованої навчальної активності самого учня.

Зрозуміло, що виконання такої діяльності передбачає наявність у особистості комплексу певних психологічних якостей, які можна назвати творчим потенціалом. У сучасних наукових дослідженнях (А.Н. Лук, Я.О. Пономарьов, О.М. Матюшкін, Н.С. Лейтес та ін.), як правило, виділяються три основні групи таких якостей.

Фізіологічні (або психофізіологічні) особливості розглядаються у більшості досліджень природними передумовами розвитку творчої особистості. До цієї групи належить працездатність нервової системи, підвищена фізична активність. Уважається, що здатність до творчої діяльності, яка вимагає значних енергозатрат, проявляється у фізично міцних особистостях [1; 2; 8; 9].

У сучасній психолого-педагогічній літературі найбільш дослідженою є друга гру-

па якостей творчої особистості, яка реалізується у пізнавальній діяльності та надає своєрідності процесам засвоєння та перероблення нової інформації. До неї належить уважність до об'єкта пізнання, до деталей та нюансів, що здатні нести важливу додаткову інформацію, підвищена чутливість до нового, а також здатність до тривалого зосередження уваги на одній діяльності, що є запорукою успішності розв'язання навчальних завдань. Особливої уваги заслуговують характеристики творчого мислення особистості: його самостійність, яка проявляється у здатності виявляти проблему в процесі пізнання та спрямовувати власні зусилля на її розв'язання і гнучкість мисленевих процесів, що передбачає окреслення різних варіантів вирішення навчальної проблеми. Оригінальність і нестандартність мисленевого процесу творчо обдарованої особистості реалізується у намаганні вийти за межі уже відомого, обґрунтованого, передбаченого правилами чи загальноприйнятими вимогами. До визначних характеристик творчого мислення належить також економічність та інтуїтивність. До цієї ж групи ознак творчого потенціалу особистості входить також розвинена творча уява, скерована на створення нових образів, здатність до моделювання нових оригінальних об'єктів та ситуацій [1; 9].

До особистісних специфічних характеристик творчої особистості належить намагання оцінити явища з етичної точки зору та деяке утруднення у спілкуванні з оточуючими, що зумовлюється нерозумінням із боку інтересів та переживань неординарної особистості. Окрім цього, творчій людині притаманні прояви специфічної мотивації, спрямованої не на репродуктивну діяльність із передбачуваним результатом, а на досягнення нового, оригінального рішення, не боячись нерозуміння чи осуду з боку оточуючих.

До специфічних характеристик творчої особистості належить загострене почуття справедливості, схильність до критики поведінки інших та повчань. Окрім цього, школярі виявляють спрямованість не на репродуктивну діяльність із передбачуваним результатом, а на досягнення нового, оригінального рішення, не боячись нерозуміння чи осуду з боку оточуючих. Здатність до самокритичної оцінки власної особистості й діяльності досить часто межує зі своєрідним комплексом неповноцінності, який полягає у невпевненості та незадоволенні собою внаслідок передбачення творчою особистістю можливих перешкод на шляху до успіху та усвідомлення недоліку власних умів та зусиль для їх подолання. Централь-

ну позицію у цьому переліку займає мотиваційний складний, який визначає не лише вектор діяльності особистості, але і її динаміку та результативність.

Таким чином, модель творчої особистості охоплює не лише сферу пізнання, а й інші сфери життєдіяльності людини, які є потужним чинником творчих успіхів школяра.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей творчого потенціалу старшокласника, його взаємозв'язку з навчальними мотивами, які вже склалися на цьому віковому етапі, та окреслення шляхів розвитку спонукань до творчості у процесі викладання навчальних дисциплін.

Викладення основного матеріалу дослідження. Виходячи з розуміння взаємозв'язку між основними психологічними якостями творчої особистості старшокласника, ми здійснили емпіричне дослідження, у якому намагалися прослідкувати роль специфічної мотивації у реалізації навчання школярів, виявити уявлення учнів про можливість розвитку творчого потенціалу в навчальному процесі та окреслити основні шляхи його оптимізації.

Для дослідження було обрано вибірку із 198 учнів X – XI класів низки шкіл м. Полтави. Ми використали методику вивчення творчого потенціалу старшокласника [10], яка дозволяє виявити його специфічні особистісні характеристики. Потім ми намагалися визначити взаємозв'язок із реалізацією навчальних спонукань учнів за допомогою методики дослідження мотиваційної структури навчання [12].

Ми визначили особливості творчого потенціалу старшокласників, які склали нашу вибірку. Обрана нами методика дослідження дозволила виявити переважно пізнавальний та характерологічний елементи цього складного психологічного утворення.

33% опитуваних виявили тенденцію до вираженої творчої активності, яка реалізується у здатності до самостійного пошуку проблем, їх самостійного вирішення як у теоретичному, так і у практичному плані. Окрім того, ця група старшокласників надає перевагу нестандартним прийомам під час вирішення як навчальних, так і життєвих проблем, а шаблонну роботу здатна виконувати лише нетривалий час. У взаєминах з однолітками такі учні часто виявляють конфліктність, непоступливість, схильність до керування іншими (особливо у незвичних чи несподіваних ситуаціях).

49% досліджуваних старшокласників виявили середній рівень здатності до творчої діяльності. Вони зазначали, що схильні реалізовувати творчий підхід до навчальних

проблем ситуативно, особливо у випадках, пов'язаних з емоційною привабливістю об'єкта пізнання, яка у навчальному процесі може бути забезпечена самим педагогом (цікавою розповіддю, застосуванням яскравої наочності тощо). У інших ситуаціях (складність, несподіваність завдання) вони мають тенденцію діяти відомими способами з використанням допомоги вчителя, однокласників, зі звертанням до встановлених правил чи рекомендацій.

18% опитуваних виявили ознаки низького рівня творчого потенціалу, тобто тенденцію діяти вже розробленими і схваленими соціальним оточенням способами, легко приймати позицію інших для розв'язання складних завдань, послідовність у роботі та здатність до шаблонних дій, які вимагають точності та регламентованості виконання. Самостійний пошук (як навчальних, так і життєвих проблем) вони вважають недоцільним та обтяжуючим, а тому орієнтуються на виконання вимог педагогів та дорослого оточення.

Під час аналізу не можна ігнорувати особливостей творчої діяльності старшокласників сукупність навчальних мотивів, які вже склалися протягом вікового розвитку. Для вивчення цього аспекту ми застосували методику дослідження мотиваційної структури навчання [12]. Вона дозволяє виявити вираженість у поведінці старшокласника таких спонукань до навчання:

1) соціально-ціннісних мотивів, що відображають переконання у необхідності навчальної діяльності для суспільства, країни у цілому. Старшокласники виявляють розуміння значущості освіти, вказують на соціальне схвалення такої особистісної якості, як освіченість;

2) навчально-пізнавальних мотивів, що відображають інтереси самої особистості. Школярі вказують на задоволення від успішного розв'язання навчальних проблем, особливо тих, які вимагають значних інтелектуальних зусиль;

3) професійно-ціннісних спонукань, що відображають прагнення до засвоєння матеріалу (як бази для майбутньої професії). Старшокласники вирізняють значущість знань для успішної професіоналізації та кар'єрного зростання;

4) позиційної мотивації, що передбачає зв'язок зі здобуванням певного соціального статусу в колі однолітків чи сімейному оточенні. У такому разі особистість намагається посісти лідерську позицію, використовуючи для цього всі можливі особистісні ресурси;

5) комунікативних мотивів у навчанні, що стосуються прагнення школярів до широ-

кого спілкування з однолітками. Сприяючи привабливості процесу навчання, вони забезпечують умови для розвитку навичок колективної діяльності: узгодження думок, дискусії тощо;

6) мотивів самовиховання, що передбачають прагнення до актуального для юнацтва самовдосконалення та саморозвитку у процесі пізнання на основі розвитку власних пізнавальних та характерологічних якостей у навчальному процесі;

7) ситуативної мотивації, що реалізується у тенденції школярів до уникання неприємностей, складнощів та негативних переживань у навчанні;

8) утилітарної мотивації, що стосується прагнень до досягнення певних переваг та зручностей завдяки отриманню знань.

Застосувавши методику дослідження цих мотивів навчання у групах старшокласників із різними показниками творчого потенціалу, ми отримали уявлення про особливості навчальних спонукань, які можуть сприяти розвитку творчих можливостей в умовах засвоєння нових знань.

У групі школярів із високими показниками творчого потенціалу високі значення виявилися у навчально-пізнавальній мотивації (середній бал по вибірці становить 31), професійно-ціннісній (середній бал – 29) та позиційній (середній бал – 28). Слід зазначити, що комунікативний мотив та мотив самовиховання представлені у цій групі досліджуваних середніми показниками (24 та 23 балами відповідно). Соціально-ціннісна мотивація представлена невисоким середнім балом по вибірці. Найменшу значущість для творчих старшокласників мають мотиви ситуативного та утилітарного характеру (17 та 16 балів у середньому по вибірці відповідно). Таким чином, для творчої особистості старшокласника притаманні мотиви навчання, пов'язані з глибоким інтересом до об'єкта пізнання, який свідомо співвідноситься зі змістом майбутньої професійної діяльності. Слід зазначити, що значущість позиційної мотивації для школярів цієї групи певною мірою відображає мотивацію досягнення результатів, оскільки реалізується як наслідок визнання оточуючими навчальних та творчих здобутків особистості. Під час анкетування учні з високими показниками творчого потенціалу вказували на деякі перешкоди у реалізації важливих для них мотивів навчання. Першою з них є деякий відрив теоретичних знань від умов практичного застосування і тому недостатнє уявлення про значущість у подальшій професійній діяльності. Другою перешкодою є обмежені можливості у навчальному процесі здобути визнання

серед однокласників саме у колективній пізнавальній діяльності, виявляючи власні творчі якості.

Для учнів із середніми показниками творчого потенціалу найбільшу значущість мають професійно-ціннісні мотиви навчання, комунікативні та мотиви самовиховання (середні бали по вибірці становлять 32, 30 та 28 відповідно). Навчально-пізнавальна, позиційна та соціально-ціннісна мотивація має для цієї категорії старшокласників середню цінність (26, 24 та 23 бали відповідно у середньому по вибірці). Ситуативні та утилітарні мотиви навчання, як і для школярів попередньої групи, виявилися для них найменш значущими (середні бали по вибірці за цими групами мотивів становлять 16 та 18 балів). Серед перешкод у реалізації навчальної мотивації школярі цієї вибірки вказали на недостатні можливості спілкування під час розв'язання навчальних проблем, а також недостатні можливості для цілеспрямованого самовиховання у навчальному процесі особистісних характеристик, зокрема творчих («Хотілося б проявити самостійність чи оригінальність, але ж існують чіткі вказівки педагога, які треба виконувати.»).

Для учнів із низькими показниками творчого потенціалу притаманна тенденція до навчання завдяки соціально-ціннісній, професійно-ціннісній та ситуативній мотивації (середні бали по вибірці становлять 30, 28 та 27 відповідно). Навчально-пізнавальні, позиційні комунікативні спонукання та прагнення до самовиховання виражені у них посередньо (середні по вибірці бали – 22, 21, 24 та 20). Утилітарна мотивація навчання виражена досить слабко і у цієї вибірки старшокласників. Основними перешкодами на шляху реалізації важливої для них мотивації навчання ці учні вважають відірваність теоретичних знань від практичної діяльності та переважно авторитарний стиль взаємодії педагогів зі школярами, що обмежує можливості формування дієвих навчальних інтересів.

Навчальна мотивація є потужним чинником розвитку творчих можливостей учнів. Урахування її специфіки дозволяє педагогові здійснювати доцільний підбір засобів навчально-виховних впливів, які б створювали оптимальні умови для становлення творчої особистості. У сучасній психолого-педагогічній літературі вирізняють кілька напрямів таких впливів [3; 4; 5; 11; 12].

Перший із них має спрямовуватися на надання всебічної інформації школярам про значущість творчої особистості у сучасному суспільстві. Він передбачає пояснення структури творчого потенціалу, його позитивних ознак та ускладнень, викликаних цим

психологічним утворенням (особливо у стосунках з оточуючими), а також можливостей уникнути суспільного несхвалення проявів творчої обдарованості. Особливо важливим цей шлях може вважатися для розвитку соціально-ціннісних мотивів навчання та творчого самовираження, хоча його значущість не варто недооцінювати і для розвитку інших груп навчальних мотивів. Проте слід зазначити, що навіть майстерна розповідь чи пояснення педагога щодо цього досить часто є недостатніми, оскільки не дають можливості старшокласнику перевірити ці відомості на практиці й інтеріоризувати їх, надати їм особистісної цінності.

Іншим напрямом розвитку творчої особистості завдяки впливу на її навчальну мотивацію є специфічна організація навчально-виховного процесу, яка має на меті активізацію не лише особистих творчих можливостей учня, але й умов реалізації у колективній діяльності [3; 4; 5; 11]. У практиці школи цей шлях може реалізуватися у вигляді ділових та рольових ігор, дискусій, конференцій, тренінгів, проблемних ситуацій, які вимагають колективної інтелектуальної діяльності тощо. Доцільним є залучення старшокласників до соціальних тренінгів, які мають на меті формування здатності узгоджувати дії творчої особистості з діями оточуючих, висловлюватись мовою, доступною для інших, коректно критикувати думки та поведінку однолітків, відстоювати власну думку тощо. Як тренінгові заняття, так і застосування активних методів навчання можуть стати дієвим чинником розвитку навчально-пізнавальної та професійно-ціннісної мотивації засвоєння нових знань. Не можна недооцінити значення цього шляху для розвитку позиційних та комунікативних спонукань до навчання, а також мотивів самовиховання завдяки урахуванню учнем точок зору оточуючих як на результати власних творчих зусиль, так і на шляхи подолання труднощів чи помилок.

Висновки з проведеного дослідження. Організація навчально-пізнавальної роботи старшокласників на основі урахування важливих для них мотивів засвоєння нових знань є умовою не лише підвищення мисленнєвої активності кожного, а й формування орієнтації школярів на реалізацію власних творчих можливостей, досягнення оригінального та самобутнього результату. Активізація пізнавальної мотивації та творчого потенціалу може бути суттєво підвищена завдяки врахуванню уже сформованих потреб шкільної молоді: потреби у нових враженнях, у знаннях, у професійному самосвизначенні, у самоорганізації власної діяльності, які й зумовлюють

особистісний розвиток. Особливості оптимізації навчання старшокласників вимагають подальшого вивчення та вдосконалення з урахуванням вікових особливостей розвитку та пізнавальних можливостей школярів і розроблення цілеспрямованої системи педагогічних впливів на формування творчого потенціалу особистості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алфимов В.Н., Артемов Н.С., Тимошко Г.В. Творческая личность старшеклассника: модель и развитие. Киев–Донецк, 1993. 64 с.
2. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. Казань, 1988. 238 с.
3. Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирование личности. Москва, 1976. 158 с.
4. Балаев А.А. Активные методы обучения. Москва, 1996. 96 с.

5. Герасимова В.С. Методика преподавания психологии. Москва, 2007. 144 с.
6. Дзюбо Л.Д., Гриценко Л.М. Диагностика навчальної мотивації. Київ, 2011. 128 с.
7. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. Санкт-Петербург, 2003. 512 с.
8. Калюжна Ю.І., Яновська Т.А. Особливості розвитку творчого потенціалу молодших школярів. Наука і освіта: Збірник наукових праць. Мелітополь. 2014. Вип. 6. С. 61–66.
9. Калюжна Ю.І. Методичні засади розвитку творчого потенціалу студентів у самостійній навчально-пізнавальній діяльності. Психологія і особистість. Київ–Полтава. 2016. № 1. С. 202–212.
10. Методи психодіагностики підлітків / за ред. О.Д. Кравченко, В.Ф. Моргуна. Полтава, 1995. 124 с.
11. Пометун О.В. Інтерактивні методики та система навчання. Київ, 2007. 112 с.
12. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека. Киев, 2004. 521 с.

УДК 159.938

УЯВЛЕННЯ МОЛОДІ ПРО ОФІЦІЙНИЙ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ШЛЮБ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Котлова Л.О., к. психол. н.,
доцент кафедри теоретичної та практичної психології
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Безверхня К.О., студентка
соціально-психологічного факультету
Житомирський державний університет імені Івана Франка

У статті проаналізовано психологічні особливості офіційного та цивільного шлюбів. Представлено результати емпіричного дослідження уявлення сучасної молоді про офіційний та цивільний шлюб, проаналізовано гендерні відмінності у їх сприйнятті.

Ключові слова: асоціативний експеримент, гендерні відмінності, офіційний шлюб, сім'я, цивільний шлюб, факторний аналіз.

В статье проанализированы психологические особенности официального и гражданского брака. Представлены результаты эмпирического исследования представления современной молодежи об официальном и гражданском браке, проанализированы гендерные различия в их восприятии.

Ключевые слова: ассоциативный эксперимент, гендерные различия, официальный брак, семья, гражданский брак, факторный анализ.

Kotlova L.O., Bezverkhnia K.O. IDEAS OF THE YOUTH ABOUT AN OFFICIAL AND CIVIL MARRIAGE: A GENDER ASPECT

The article deals with the analysis of psychological peculiarities of official and civil marriages. The results of the empirical research on modern youth ideas about an official and civil marriage have been presented and gender differences in their perception have been analyzed.

Key words: associative experiment, gender differences, official marriage, family, civil marriage, factor analysis.

Постановка проблеми. Вивчення гендерних особливостей уявлення про шлюб є дуже актуальним у наш час. Сім'я виступає однією з основ існування людства, саме вона адаптує нас до суспільства, а також

підтримує та робить нас щасливими. Навчити людину бути щасливою, мабуть, неможливо, але можна і необхідно допомогти їй повною мірою скористатися благами нашого соціального способу життя, уникнути